

Er elektriske og magnetiske felter helseskadelige?

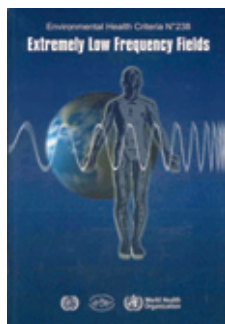
Verdens helseorganisasjon.

Extremely low frequency fields

Environmental health criteria series no. 238.

543 s, tab, ill. Genève: WHO, 2007. Pris CHF 50

ISBN 978-92-4-157238-5

Dette er en monografi i serien «Environmental Risk Criteria» som utgis av Verdens helseorganisasjon. Den er ment å være til hjelp for nasjonale og internasjonale myndigheter når de skal vurdere helse-

risiko for lavfrekvente felter og fatte beslutninger som gjelder risikoforvaltningen. Innholdet vil også være nyttig for andre som gjennom yrke, studier eller forskning møter problemstillinger om eksponering for lavfrekvente felter eller mulige helseeffekter av slik eksponering. For disse brukergruppene egner den seg også som oppslagsbok.

Første delen beskriver aktuelle eksponeringskilder, feltstyrker i omgivelsene, feltstyrker som induseres i kroppen og mekanismer for hvordan feltene kan påvirke oss. Både vel dokumenterte mekanismer som gjelder sterke felter og foreslåtte mekanismer som gjelder svake felter er omtalt. Størstedelen av boken handler om mulige effekter som er vurdert på grunnlag av forsøk med frivillige, epidemiologiske studier, dyreforsøk og in vitro-forsøk. Effektene inkluderer blant annet kognitive virkninger, effekter på ulike organsystem, reproduksjonseffekter og kreft. De siste kapitlene omhandler grenseverdier, grunnlaget for disse og tiltak for å sikre at grenseverdier ikke overskrides. Føre-var-tiltak diskuteres i forbindelse med mulige langtids-effekter ved eksponering for feltstyrker som er lavere enn anbefalte grenseverdier.

Emnet er omfattende behandlet på drøyt 500 sider, men et dekkende sammendrag og anbefalinger for videre forskning gjør at leseren raskt får en innføring i stoffet. Innholdsfortegnelsen er detaljert og gjør at det er lett å finne fram. Tabeller, blant annet med oversikt over relevante studier, bidrar også til oversikt. Figurer og diagrammer er benyttet hovedsakelig for å illustrere feltene inni i kroppen. Fordi boken dekker flere fagområder, vil deler av stoffet, og da spesielt på detaljnivå, være noe krevende avhengig av leserens faglige bakgrunn. Dette kompenseres til en viss grad med forklaringer i teksten og med en ordliste som omfatter de mest sentrale ordene.

Innholdet er faglig kvalitetssikret ved at mange eksperter på de aktuelle områdene har bidratt i flere trinn. Dette har vært en

tidkrevende prosess og dermed har det ikke vært mulig å inkludere de aller nyeste studiene. Fra og med 2006 er det få referanser. Allikevel gis det en meget god oversikt over kunnskapsnivået på området med nær 1 000 relevante referanser. Andre liknende bøker har vært utgitt tidligere av Verdens helseorganisasjon og andre, men denne er den mest oppdaterte. Boken vil derfor gi verdifull informasjon både til myndigheter med forvaltningsansvar innen det aktuelle området og til andre lesergrupper.

Gunnhild Oftedal

Avdeling for teknologisk
Høgskolen i Sør-Trøndelag
Trondheim

Kronisk sykdom – fortvilelsen, kampen, håpet

Graboy T, Zheutlin P.

Life in the balance

A physician's memoir of life, love, and loss with Parkinson's disease and dementia. 201 s.

New York, NY: Union Square Press, 2008.

Pris USD 20

ISBN 978-1-4027-5341-1

Graboy var en av Amerikas kjente kardiologer. Han arbeidet i nobelprisvinneren Bernard Lown's gruppe for kardiologi ved Harvard. Han var åpenbart en god doktor, like opptatt av det faglige som av det menneskelige perspektivet ved hjertesykdom. I tillegg var han en vakker og atletisk mann som løp maraton, spilte tennis og gikk på ski. Han var en stolt mann og lege, med godt grunnlag for sin stolthet. Han levde et vellykket familieliv med kone og to døtre. Konen døde av kreft, og etter noen år fant han en ny kvinne, fraskilt med tre voksne barn, og de giftet seg.

Men omkring år 2000, da han var 56 år, begynte det å skje forandringer. Gradvis ble han klossete og rotete, og etter hvert ble han krumbøyd og mistet sitt atletiske utseende. Han kjempet imot, benektet alle symptomer, fortsatte sin praksis og nektet å gi seg. Det ble klart at han led av Parkinsons sykdom med lewylegemedemens, og hans kolleger måtte tvinge ham til å gi opp praksisen i 2005. Hans nye kone følte med rette bitterhet over at hun var holdt for narr, men valgte å bli i kjærligheten. Familien, både den gamle og den nye, holder fast ved ham i kampen mot sykdommen og for mestring, verdighet og håp. Han tar sine medisiner, trener det han klarer (spinning), holder mot og humør oppe og er nøye med å styre unna bitterhet, surhet og sutring. Familien og det sosiale nettverket støtter ham i hans daglige kamp.

Boken er et ledd i kampen. Han beskriver sitt liv, sin skuffelse og fortvilelse, men

også sin nesten fanatiske vilje til å holde ut og ikke gi opp. Den er godt skrevet, med god hjelp av medforfatteren, som er journalist. Den inneholder tanker og følelser om sykdommen, familien, kampen, fortvilelsen og håpet. Naturlig nok kan den av og til virke selvpoptatt, men det er en del av sykdommen og kampen for livet. Han er klar over prognosen, reflekterer over slutfasen og døden, men konsentrerer seg om kampen og håpet.

Jeg tror at dette er en viktig og nyttig bok for alle leger som følger pasienter med alvorlige kroniske sykdommer. Den gir forståelse, innsikt og empati, og jeg håper at mange vil lese den.

Peter F. Hjort

Blommenholm

Kraftsentrum for norsk krisepsykologi i 20 år

Dyregrov K, Dyregrov A, red.

Krisepsykologi i praksis

237 s. Bergen: Fagbokforlaget, 2008.

Pris NOK 386

ISBN 978-82-450-0743-5

Dette er en bok som først og fremst dreier seg om historien til Senter for krisepsykologi i Bergen og senterets fremtid.

Innholdet består av et forord, 13 kapitler av 11 forskjellige forfattere, en omtale av disse

og et stikkordsregister. Forfatterne arbeider eller har arbeidet ved Senter for krisepsykologi i Bergen. Boken utgis i anledning av at senteret har vært i virksomhet i 20 år. I forordet gir Atle Dyregrov en grundig redegjørelse for hvordan senteret har utviklet seg til å bli et kraftsentrum for norsk krisepsykologi, og det omfattende arbeid som er nedlagt. Senteret har vært i aktivitet ved tallrike katastrofer både i Norge og i andre land, blant annet i samarbeid med Unicef, Røde Kors og Verdensbanken.

De siste 30 årene har det blitt en større forståelse av de psykiske helseproblemer som følger av katastrofer, og det er bygd opp en omfattende beredskap i landet. Senter for krisepsykologi har gjort en stor innsats i denne sammenhengen.

Kapitlene omhandler blant annet fremgangsmåten ved å gi dødsbudskap, å miste barn, kollegastøtte, organisering og ledelse, barn som lever med vold i familien, støtte ved presymptomatisk testing for genetiske